

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Petra Průchy a Mgr. Evy Kyselé v právní věci žalobce: **R. K.**, JUDr. Martou Čihákovou, advokátkou se sídlem v Ústí nad Labem, Masarykova 43, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem v Praze 7, Nad Štolou 3, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 8. 11. 2004, č. j. 14 Az 320/2003 - 29,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **se z a m í t á .**
- II.** Žádnému z účastníků **se n e p ř i z n á v á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III.** Odměna advokátky JUDr. Marty Čihákové **se u r č u j e** částkou 2150 Kč. Tato částka bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30-ti dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

O d ů v o d n ě n í :

V záhlaví označeným rozsudkem Krajského soudu v Ústí nad Labem byla zamítnuta žaloba žalobce proti rozhodnutí žalovaného ze dne 22. 8. 2003, č. j. OAM-489/VL-19-P15-2003, jímž bylo rozhodnuto, že se žalobci azyl podle § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii

České republiky (dále jen zákon o azylu), neuděluje a na cizince se podle § 91 téhož zákona nevztahuje překážka vycestování. V odůvodnění rozsudku se ve vztahu k souzené věci uvádí, že žalobce podle názoru soudu nesplňuje podmínky pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu. Jediným důvodem jeho žádosti o azyl byly totiž potíže s rodiči v zemi původu, které měly náboženské příčiny. Musel odejít z domova, měl ekonomické problémy a do České republiky přicestoval za prací. Po vypršení platnosti turistického víza byl zadržen policií a bylo mu uděleno správní vyhoštění, takže zjevně účelovou žádostí o azyl chtěl svůj pobyt zde legalizovat. Soud neshledal ani naplnění důvodů pro udělení azylu podle § 13 a § 14 zákona o azylu či překážek vycestování ve smyslu § 91 téhož zákona. Na nesprávné posouzení skutkového stavu věci poukázal žalobce pouze v obecné poloze, neuvedl žádné konkrétní důkazy, a proto soudu nezbylo než rovněž obecně konstatovat, že před vydáním správního rozhodnutí byl skutkový stav zjištěn dostatečně, když žalovaný vycházel ze zpráv o situaci v zemi původu žalobce, které konfrontoval s jeho konkrétní situací. Z odůvodnění žalobou napadeného rozhodnutí je patrné, že se žalovaný zabýval všemi tvrzeními, které žalobce v průběhu správního řízení uvedl.

Žalobce (dále též „stěžovatel“) podal proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem včasnou kasační stížnost, aniž označil konkrétní důvod podle ustanovení § 103 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“), pro který jej napadá.

Vyslovil podiv nad tím, že jeho žádosti nebylo vyhověno, neboť jsou mu známy případy jeho krajanů, kteří u žalovaného i soudu uspěli. Přes to, že žalovaný uvedl, že na Ukrajině jsou zachováвана lidská práva, ze sdělovacích prostředků je zřejmé, že tomu tak v současné době není. Stěžovatel po celou dobu pobytu v České republice neměl žádné problémy a řádně se choval. Navrhl zrušení napadeného rozsudku krajského soudu a požádal o nařízení nového jednání, při kterém by nebyl perzekuován a byl mu na základě jeho žádosti udělen azyl. Současně požádal o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

Soudem ustanovená advokátka kasační stížnost jeho jménem doplnila a odkázala na to, co stěžovatel uvedl v žalobě a v doplnění opravného prostředku. Stěžovatel neměl možnost při pohovoru komunikovat s pracovníky žalovaného v mateřské řeči, což mělo vliv na přesnost podstatných údajů. Zopakoval, že měl na Ukrajině problémy s rodiči z náboženských důvodů. Jejich členství v sektě Svědků Jehovových zakládá nekompromisní postoj ke společnosti omezený na rámec jejich víry, vyžadují absolutní smířenost s vírou i od členů domácnosti a rodiny. Problémy pramenily z toho, že stěžovatel nebyl schopen se zcela podrobit jejich pravidlům, a s ohledem na jeho věk měly vliv i pokud jde o volbu povolání, začlenění do společnosti a zajištění budoucnosti. Svůj nesouhlas se zamítnutím žádosti o azyl se snažil v rámci svých omezených komunikačních schopností řádně odůvodnit, když uvedl, že pro svoje problémy se cítil ve své zemi ohrožen i vzhledem k nevyjasněné politické situaci, která trvá i dnes. Realita se liší od obrazu dění v jeho vlasti, jaký poskytují média. Mezi zastánci soupeřících politických stran vládnou rozpory a vzhledem k jeho osobním problémům umocněným neschopností komunikace v rodině byl sám rodinou ohrožen, bylo mu vyhrožováno, a proto byl nucen ze země původu odejít. Výhrůžky byly zcela konkrétní a vzbuzovaly u stěžovatele obavu z jejich naplnění již proto, že současná politická situace neposkytuje jistotu v zajištění bezpečnosti občanů. Proto je přesvědčen, že jsou dány důvody pro udělení politického azylu, v každém případě jde

o okolnosti, které lze hodnotit jako zvláštního zřetele hodné, na jejichž základě lze udělit azyl z humanitárních důvodů. Žalovaný se důvody umožňujícími udělení humanitárního azylu podle § 14 zákona o azylu nezabýval, podrobně nezjišťoval a neověřoval stěžovatelem uváděné údaje. Stěžovatel rovněž odmítl hodnocení jím předestřených údajů jako obecných. Mohly tak být chápány pouze proto, že nemohl komunikovat pomocí tlumočníka z ukrajinštiny, což ho omezilo ve vyjadřování. Žádal, aby soud posoudil jeho žádost z pohledu naplnění důvodů pro udělení politického azylu (§ 12 zákona o azylu) i humanitárního azylu (§ 14 téhož zákona). Jeho obava, že po návratu na Ukrajinu bude vystaven nebezpečí, kterému s ohledem na svůj věk a životní zkušenosti nedokáže sám čelit, trvá. Navíc nemá zázemí, kam by se mohl vrátit a jeho rodina ho nepřijme. Uvedené skutečnosti podle něho představují důvody kasační stížnosti uvedené v § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s.

Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti mimo jiné uvedl, že sdělení stěžovatele, že po celou dobu, kdy v ČR žije, neměl žádné problémy a řádně se choval, považuje za poněkud nepatřičné. Poznamenal, že je zde od května 2002, 12. 1. 2003 mu bylo uděleno správní vyhoštění a 3. 2. 2003 projevil úmysl požádat o azyl. Odmítl i další jeho tvrzení o nesprávném posouzení skutkového stavu pro jeho obecnost a rovněž důvody mající podle něho odůvodnit úvahu, že mu měl být udělen politický azyl, ale i azyl humanitární. Námitky mířící mimo rámec podmínek pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu a tvrdící, že mu svědčí důvody pro udělení azylu humanitárního považoval za nepřipustné proto, že v žalobě nic takového netvrdil. Navrhl odmítnutí kasační stížnosti a návrh na přiznání odkladného účinku nepodpořil.

Nejvyšší správní soud napadený rozsudek krajského soudu přezkoumal v souladu s § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které stěžovatel uplatnil ve své kasační stížnosti. Neshledal přitom vady, k nimž by podle § 109 odst. 3 s. ř. s. musel přihlédnout z úřední povinnosti.

Kasační stížnost není důvodná.

Ze správního spisu bylo zjištěno, že stěžovatel odjel ze své vlasti v květnu 2002 za prací a o azyl požádal, protože jeho rodiče požadovali, aby přestoupil z pravoslaví ke Svědkům Jehovovým, což odmítl. Proto ho vyhodili z domu, měl ekonomické potíže, politicky činný nebyl. S úřady potíže kvůli svému náboženství (ani jiné) neměl, pouze s rodiči. S žádostí o pomoc se na státní orgány neobrátil. O azyl žádal, protože nemá pracovní vízum a potřebuje legalizovat svůj pobyt v České republice, neboť mu bylo uloženo správní vyhoštění. V případě návratu do vlasti se obává, že by neměl práci a kde bydlet.

Nejvyšší správní soud předeseílá, že jeho úkolem v tomto řízení je přezkoumat, zda předchozí řízení naplňuje důvody vymezené v § 103 odst. 1 s. ř. s. specifikované stěžovatelem.

Soudní řád správní ve svém ustanovení § 104 odst. 4 nepřipouští takové důvody kasační stížnosti, které stěžovatel neuplatnil v řízení před soudem, jehož rozhodnutí má být přezkoumáno, ač tak učinit mohl. Platná právní úprava totiž předpokládá, že všechny důvody, o něž žalobce opírá svůj závěr o nezákonnosti rozhodnutí správního

orgánu (event. vadách správního řízení), přdestře již v žalobě, v zákonem stanovené lhůtě. Úkolem Nejvyššího správního soudu je pak v řízení o kasační stížnosti v rozsahu jí uplatněných důvodů posoudit, zda se krajský soud vypořádal se všemi žalobními body a dospěl ke správným právním závěrům o jejich důvodnosti či nedůvodnosti. Připuštění přezkumu z pohledu nových, v žalobě neuplatněných námitek by bylo v rozporu se zásadou koncentrace řízení (§ 71 odst. 2 s. ř. s.) a znamenalo by prakticky nahrazování činnosti krajských soudů.

Jelikož stěžovatel v roli žalobce pouze obecně zpochybnil náležité zjištění skutkového stavu věci a brojil prakticky jen proti závěru správního orgánu o tom, že jím uváděné skutečnosti neodůvodňují udělení azylu podle § 12 zákona o azylu, přičemž opakoval důvody, jež uvedl v řízení před správním orgánem (osobní, ekonomické a legalizace pobytu), nemůže s ohledem na výše citované ustanovení § 104 odst. 4 s. ř. s. vznášet v kasační stížnosti námitky další. Za nepřipustnou je třeba považovat námitku tvrdící, že se žalovaný dostatečně nezabýval důvody pro udělení humanitárního azylu podle § 14 zákona o azylu a v této souvislosti neověřoval stěžovatelem sdělené údaje. Žaloba totiž sice formálně napadla rozhodnutí žalovaného (obsahující výrok o neudělení azylu podle § 12, § 13 odst. 1, 2 i § 14 zákona o azylu) v celém rozsahu, avšak z jejího obsahu jsou zřejmé pouze výtky mířící na nesprávné posouzení podmínek pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu. Neudělení azylu z humanitárních důvodů (podle § 14) ani procesního postupu, jakým žalovaný k tomuto výroku dospěl, se žalobní body netýkaly. Podobně stěžovatel v žalobě nevyjádřil obavy z návratu do země původu pro hrozící nebezpečí, takže nezpochybnil výrok o tom, že se na něho nevztahují překážky vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu. Stejně je třeba posoudit i námitky zpochybňující kvalitu tlumočení v průběhu správního řízení, což mělo mít vliv na přesnost jeho vyjádření obsahujících vylíčení důvodů, pro které o azyl žádal. I ty měly mít své místo v žalobě, aby se k nim mohl krajský soud vyjádřit, a nemohou být poprvé uplatněny až v kasační stížnosti. Tvzení stěžovatele o nevyjasněné politické situaci na Ukrajině a splněním hrozících výhrůžkách ze strany rodiny stěžovatele jsou zcela nová, takže k nim Nejvyšší správní soud s poukazem na znění § 109 odst. 4 s. ř. s. nemůže přihlídnout (byly uplatněny až po vydání napadeného rozhodnutí).

Vycházejí z rámce daného ve smyslu § 104 odst. 4 s. ř. s. žalobou, jedinou námitkou způsobitou přezkoumáním v tomto řízení je tvrzení stěžovatele o tom, že napadený rozsudek soudu je nezákonný, protože byla nesprávně posouzena právní otázka, zda jím uváděné skutečnosti odůvodňují udělení azylu podle § 12 zákona o azylu. Nesprávné posouzení právní otázky (§ 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.) spočívá buď v tom, že na správně zjištěný skutkový stav je aplikován nesprávný právní předpis (ustanovení), nebo je sice aplikován správný právní předpis, ale je nesprávně vyložen.

Dle § 12 zákona o azylu se cizinci azyl udělí, bude-li v řízení o udělení azylu zjištěno, že je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod (*písm. a*), nebo má odůvodněný strach z pronásledování z důvodů rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má nebo v případě, že je osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního trvalého bydliště (*písm. b*). Za pronásledování se pak ve smyslu ustanovení § 2 odst. 6 zákona o azylu považuje ohrožení života nebo svobody, jakož i opatření působící psychický nátlak nebo jiná obdobná jednání, pokud jsou prováděna, podporována či trpěna úřady ve státě,

jehož je cizinec státním občanem, nebo státu jeho posledního trvalého bydliště v případě osoby bez státního občanství nebo pokud tento stát není schopen odpovídajícím způsobem zajistit ochranu před takovým jednáním.

Situace stěžovatele tak, jak ji sám správnímu orgánu rozhodujícímu o udělení azylu vyličil, neukazuje na odůvodněný strach z pronásledování z důvodů taxativně stanovených v zákoně o azylu. Správní orgán i krajský soud z jeho tvrzení, popisujících potíže s rodiči, kteří se ho snažili přimět k přestoupení na jejich víru a ekonomické potíže poté, co z domova kvůli tomu odešel, vycházely. Na rozdíl od stěžovatele však mají za to, že mu důvody pro udělení azylu nesvědčí. Jádrem jejich právního závěru totiž je, že potíže, které stěžovatel ve své vlasti měl, byly pouze osobní a ekonomické a nemají nic společného s důvody, pro které jediné lze azyl udělit. Těmi jsou ve smyslu výše citovaného ustanovení § 12 zákona o azylu politické přesvědčení, rasa, národnost, náboženství, či příslušnost stěžovatele k určité sociální skupině. Z vyjádření stěžovatele v průběhu celého správního řízení, jakož i řízení před soudem, je zřejmé, že motivem jeho odchodu ze země původu bylo najít si zde práci a bezprostřední pohnutkou podání žádosti o azyl bylo aktuálně hrozící vyhoštění, jelikož zde pobýval vědomě nelegálně, po uplynutí platnosti turistického víza. Stěžovatel tedy nenáleží do okruhu osob, kterým může být poskytnuta mezinárodní ochrana ve formě azylu. Azyl je specifickým právním institutem, jehož využití je zúženo na případy pronásledování či důvodných obav z něho, které uznává mezinárodní smlouva (Ženevská úmluva o právním postavení uprchlíků z roku 1951 spolu s Protokolem z roku 1967), jež našla v rámci právního řádu České republiky odraz právě v příslušných ustanoveních zákona o azylu (§ 12 – 14). Mezi ně rodinné neshody ani potíže s hledáním práce rozhodně nepatří. Stěžovatel své problémy sice pojmenoval jako náboženské, ale netvrdil, že by byl pro své náboženství ze strany státní moci ve své zemi pronásledován. Jeho problémy se omezily pouze na okruh rodiny, jejíž členové se ho snažili přesvědčit, aby přestoupil na jejich víru (Svědci Jehovovi), což odmítl. V pohovoru s pracovníkem žalovaného výslovně vyloučil, že by mu jeho náboženství (pravoslaví) působilo jakékoli potíže se státními orgány. Krajský soud tedy nepochybil, pokud shledal správným závěr správního orgánu o tom, že stěžovatel nesplňuje podmínky pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu. Ve své vlasti nebyl pronásledován státními orgány ani nebyl nucen snášet jednání soukromých osob mající povahu pronásledování (rodičů) z důvodů v tomto ustanovení taxativně vyjmenovaných, za situace, kdy by státní orgány takové jednání podporovaly či vědomě tolerovaly.

Nejvyšší správní soud podotýká, že azyl není vhodným řešením stěžovatelovy situace. Rozhodl-li se přicestovat do České republiky za prací a současně tak vyřešit i své osobní problémy (neshody s rodiči), měl využít příslušných ustanovení zákona o pobytu cizinců na území ČR (zák. č. 326/1999 Sb.) a nikoli zákona o azylu, který míří na jiné případy. Institut azylu totiž nesloží k legalizaci pobytu v zemi, kterou si žadatel o azyl vybral pro svůj další život. Podání žádosti o azyl bezprostředně poté, co mu bylo uděleno správní vyhoštění, zcela jasně v kontextu jeho tvrzení, jimiž snahu legalizovat svůj pobyt v České republice přiznává, svědčí o tom, že byla ryze účelová.

Pokud jde o stěžovatelovu obranu, že jeho tvrzení nebyla obecná, jak uvedl krajský soud a mohla tak být chápána pouze vlivem překladu, není případná. Krajský soud

totiž zcela zřejmě hodnotil jako obecná a nekonkrétní pouze tvrzení o nesprávném zjištění skutkového stavu věci uvedená přímo v žalobě podané v českém jazyce. Proto také zvolil adekvátní míru přezkoumání jejich důvodnosti a své výsledné úvahy promítl do odůvodnění rozsudku.

Tvrzení stěžovatele o tom, že jeho krajanům byl v jiných řízeních azyl udělen, nejsou pro posouzení jeho případu relevantní. Správní orgán i soud vždy zkoumají naplnění podmínek ustanovení umožňujících udělení azylu u každého žadatele individuálně, úspěch není dán shodnou státní příslušností, ale zjištěním důvodu pro udělení azylu u konkrétní osoby. S ohledem na znění ustanovení zákona o azylu vyjmenovávajících taxativně důvody, pro které lze azyl udělit, nemohou být zohledněna ani stěžovatelova tvrzení o tom, že ztratil zázemí, rodina ho po návratu nepřijme a zde v České republice neměl žádné problémy a řádně se choval.

Lze tedy uzavřít, že v právním posouzení, tj. hodnocení, zda je zjištěný skutkový stav možné podřadit pod některé z ustanovení vymezující důvody pro udělení azylu, krajský soud a potažmo ani žalovaný nepochybily. Závěr, že stěžovateli nelze udělit azyl dle § 12 zákona o azylu, je správný a zákonný. Kasační stížností tvrzený důvod (§ 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.) tedy není dán.

Přesto, že stěžovatel žádal, aby bylo v této věci nařízeno jednání, Nejvyšší správní soud rozhodl o podané kasační stížnosti bez jednání. Podle ustanovení § 109 odst. 1 s. ř. s. totiž bez jednání rozhoduje zpravidla, a jednání nařizuje jen provádí-li dokazování nebo považuje-li to za vhodné, což není tento případ.

Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že krajský soud přezkoumal všechny výroky rozhodnutí žalovaného v mezích žalobních bodů, a nepochybně byla aplikována správná ustanovení zákona o azylu a byla i bezvadně vyložena. Jelikož žádná z výtek uplatněných v kasační stížnosti nebyla shledána důvodnou, Nejvyšší správní soud kasační stížnost podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl.

Nejvyšší správní soud rovněž vážil nezbytnost rozhodnutí o žádosti o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti. Dospěl k závěru, že o ní není třeba rozhodovat tam, kde se o kasační stížnosti rozhoduje přednostně. Navíc je žadatel chráněn před důsledky rozsudku krajského soudu režimem pobytu za účelem strpění podle § 78b odst. 1, 2 zákona o azylu (cizinec má nárok na udělení víza za účelem strpění pobytu, mj. pokud žádost doloží dokladem o podání kasační stížnosti proti rozhodnutí soudu o žalobě proti rozhodnutí ministerstva ve věci azylu a návrhu na přiznání odkladného účinku – takové vízum opravňuje cizince k pobytu na území po dobu platnosti víza, která je 365 dnů; na žádost cizince odbor cizinecké a pohraniční policie platnost víza prodlouží, a to i opakovaně) – ze zákona platnost uvedeného víza zaniká právní mocí rozhodnutí o kasační stížnosti. Pozitivní rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek by tedy nemělo z hlediska ochrany stěžovatele žádný význam, negativní by před rozhodnutím o kasační stížnosti bránilo řádnému soudnímu řízení. Při rozhodnutí o kasační stížnosti pak je rozhodnutí o odkladném účinku nadbytečné, neboť obecně může přiznání odkladného účinku kasační stížnosti přinést ochranu jen do doby rozhodnutí o této stížnosti.

O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s ustanovením § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel ve věci neměl úspěch, a proto nemá právo na náhradu nákladů řízení, které mu vznikly. Žalovanému správnímu orgánu, kterému by jinak jakožto úspěšnému účastníku řízení právo na náhradu nákladů řízení příslušelo, náklady v řízení o kasační stížnosti v míře přesahující rámec jeho úřední činnosti nevznikly.

Krajský soud ustanovil stěžovateli pro toto řízení zástupcem advokátku; v takovém případě platí hotové výdaje a odměnu za zastupování stát (§ 35 odst. 7, § 120 s. ř. s.). Nejvyšší správní soud proto určil odměnu advokátky takto: 2 x 1000 Kč za dva úkony právní služby – převzetí a příprava zastoupení a písemné podání soudu ve věci samé /§ 9 odst. 3 písm. f), § 11 odst. 1 písm. b) a d) vyhlášky č. 177/1996 Sb./ a 2 x paušální náhrada výdajů na poštovné, hovorné a přepravné á 75 Kč, tedy celkem 2150 Kč.

P o u ě n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 22. března 2006

JUDr. Marie Turková
předsedkyně senátu